

Такризи

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Каримов Қадриддин Облобердиевич дар мавзуи «Таҳлили муқоисавии ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш» барои дарёфти дараҷаи PhD, аз рӯи ихтисоси 6D020100 – фалсафа.

Илму техника дар ҷаҳони муосир ба таври бесобиқа тараққӣ карда, баъзе давлатҳои алоҳида ба абаркудратҳои сиёсӣ ҳарбӣ табдил ёфта, ба тамоми башарият хатар эҷод менамоянд. Муҷаҳҳаз гардидани босуръати баъзе давлатҳо бо яроқи аслиҳои хатарзои ҳарбӣ низ натиҷаи рушди бемайлони илм аст. Маълум мегардад, ки рушди илм ҳам бояд бе ҳадду ҳудуд набошад, балки меёр дошта бошад, вале давлатҳои мутараққӣ чунин меёрҳоро ба сари давлатҳои камбизоату қафмонда бор карда, худ ба сохтани мудҳиштарин яроқҳо машғуланд. Ҳамаи ин яроқсозӣҳо бераҳмиҳо, қатлу куштори халқи оддӣ, террору ифротгарӣ ва ғайра далолат бар он мекунад, ки инсоният аз гузашта дида, имрӯз бештар ба омӯзгори маорифи ба адолат ниёзманд аст. Имрӯз дар сатҳи тамоми кишварҳои олам маорифе зарур аст, ки фарзанди инсонро дар рӯҳияи инсондӯстӣ, шаъну шараф ва меҳнатдӯстӣ тарбия намояд, на дар рӯҳияи эстремизму терроризм, шовинизму наҷодпарастӣ ва ғайра.

Мутафаккирони маъруф Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш аз зумраи ҳамон маорифпарваронеанд, ки фарзанди инсонро дар руҳияи инсондӯстӣ, раҳму шавқат, меҳнати ҳалол, накукорию ростқавлӣ, ҳақиқатҷӯию ҳақиқатгӯӣ ва таҳаммулпазирӣ тарбия менамоянд. Ҳарчанд мутафаккирони зикршуда дар шароити иҷтимоии аз ҳамдигар аз ҳар чӣ фарқи кулливошта зистаанд, вале шароити зисту зиндагӣ, муносибатҳои иҷтимоӣ, ҳодисаҳои ташаккулёбандаю рушдкунандаи иҷтимоӣ ва дигар омилҳо онҳоро маҷбур сохтаанд, ки ҳамчун олим ҳулосаҳои ба ҳам монанд бароранд. Аҳмади Дониш тақрибан як аср пас аз Ж.Ж. Руссо зиндагӣ кардааст ва забонҳои хориҷиро умуман намедонист, асарҳои Ж.Ж. Руссо тарҷума ҳам нашуда буданд, вале тарзи андешаю ҳулосабарориҳои А. Дониш дар бисёр маврид андешаҳои Ж.Ж. Руссо ба ёд меоранд. Чунин умумиятҳо боис бар он гардиданд, ки

диссертант Каримов Қ.О. дар ин самт диссертатсияи алоҳидаи илмиро бо номи «Таҳлили муқоисавии ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш» рӯи қор оварад.

Шиносоӣ бо маводи диссертатсионӣ, мазмуну мундариҷаи он, таҳлили адабиёти истифодашуда ишора бар он мекунад, ки дар пайи таҳқиқи мавзӯи диссертанти унвонҷӯӣ аз сарчашмаҳо, китобу асарҳои таълифкардаи худи маорифпарварон бо забони асл ва дар тарҷумаҳо, асарҳои илмӣ-тадқиқотии олимони ватанию хориҷӣ хуб оғаҳӣ дошта, аз онҳо самаранок истифода бурдааст.

Дар қисмати муқаддимавии диссертатсия диссертант бо якҷанд далел мубрамият ва аҳамияти илмии мавзӯи интиҳобкардаашро нишон медиҳад. Дар қисмати дараҷаи омӯхта шудани мавзӯи бошад, диссертант мавқеи олимони ватанию хориҷиро, ки ба мавзӯи зикршуда даҳлат кардаанд, ба таври мушаххасу нишонрас нишон медиҳад ва самти таҳқиқоташро дақиқ мегардонад.

Мақсади тадқиқоти илмӣ - таҳқиқ кардани сарчашмаҳои асосии пайдоиши равияи маорифпарварӣ дар Францияю Осӣи Миёна ва нишон додани ҷиҳатҳои умумиятдоштаю фарқкунандаи ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш мебошад. Аз ин рӯ, ба муҳаққиқ муяссар гаштааст, ки ҳангоми таҳияи диссертатсия вобаста ба вазифаҳои пешгузошта маводро ҷо ба ҷо гузошта, низомнокӣ, пайдарпайӣ ва мантиқи фикрро риоя намуда, ҳар як зербоб ва бобҳоро бо хулосаҳо асоснок намояд. Ҳамчунин диссертант объекту предмети тадқиқоташро муайян карда, асосҳои методологию назариявии онро пешкаш намудааст. Сарчашмаҳои асосиро низ дар алоҳидагӣ дарҷ намудааст.

Навгониҳои диссертатсия дар чунин шакл пешкаш гардидаанд: дар Франция ва Осӣи Миёна пайдоиши маорифпарварӣ дар доираи нишон додани ҷиҳатҳои умумиятдошта ва хусусиятҳои фарқкунандаи он таҳқиқ карда шуданд; шарҳи ҳол ва мазмуну моҳияти осори Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш ба таври мухтасар мавриди таҳлил ва муқоиса қарор гирифтанд; сарчашмаҳои идеявии ташаккулёбии ақидаҳои

маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш дар чорчӯбаи маъхазҳои таърихӣ-илмӣ асоснок карда шуданд; вазъи баррасии масъалаи инсон ва иртиботи ӯ бо ҷомеа дар таълимоти Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш дар доираи асарҳои бунёдии онҳо мавриди таҳлил ва муқоиса қарор гирифтанд; моҳияти фалсафии концепсияи тарбияи табиӣи Жан Жак Руссо ва ҷиҳатҳои умумиятдошта ва хусусиятҳои фарқкунандаи он аз назарияи тарбияи Аҳмади Дониш илман таҳқиқ ва нишон дода шуданд; таъсири ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш дар ташаккули афкори фалсафии ҳамасрон ва мутафаккирони баъдина мавриди таҳлилу муқоиса қарор дода шуданд.

Бинобар ин, натиҷаҳои бадастоварда ва хулосаҳои ҷамъбастишударо метавон барои иҷрои тадқиқотҳои илмӣ дар соҳаи таърихи фалсафа, фалсафаи маорифпарварӣ, ҷомеашиносӣ, ахлоқ ва фарҳангшиносӣ, барои таҳия кардани маҷмуаҳои таълимӣ-методӣ, тавсияҳои илмӣ-методӣ ва курси мухтасари лексияҳо оид ба фалсафаи маорифпарварӣ мавриди истифода қарор дод.

Нуктаҳои муҳиме, ки барои ҳимоя пешкаш гардидаанд аз 10 пункт иборат буда, асоси рисолаи диссертатсиониро дар бар гирифта метавонанд.

Рисола аз муқаддима, ду боб, 6 зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат аст. Боби аввал аз 3 зерфасл иборат буда, дар он масъалаҳои пайдоиши маорифпарварӣ дар Франция ва Осиёи Марказӣ: умумият ва фарқият, мухтасари шарҳи ҳол ва таснифи осори Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш, сарчашмаҳои идеявии ташаккулёбии ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш мавриди омӯзишу баррасӣ қарор дода шудаанд.

Боби дуюми диссертатсия низ аз 3 зербоб иборат буда, ба омӯзишу баррасии масъалаҳои зерин нигаронида шудааст: баррасии масъалаи инсон ва иртиботи ӯ бо ҷомеа дар таълимоти Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш; моҳияти фалсафии концепсияи тарбияи табиӣи Жан Жак Руссо ва хусусиятҳои фарқкунандаи он аз назарияи тарбияи Аҳмади Дониш; таъсири ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш

дар ташаккули афкори фалсафии ҳамасрон ва мутафаккирони баъдина. Дар ҳар ду боб диссертант тавонистааст, ки масъалаҳои дар пункти мақсаду вазифаҳо гузошташударо дар алоҳидагӣ мавриди омӯзиш қарор дода, дар ниҳоят хулосаи илмии худро барорад. Дар хулосаи умумии диссертатсия, натиҷагирӣҳо ва навгониҳои қор ҷамъбааст қарда шудаанд.

Муҳтаводи дохилии диссертатсия бо номи бобоҳо ва унвони мавзӯ мутобиқат менамояд. Диссертатсия дар доираи ихтисоси илмҳои фалсафӣ, бахусус таърихи фалсафа таҳия гардидааст. Интишороти довталаб дар 4 мақолаи тақризшавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дарҷ гардидаанд. Дар таҳия, таҳлил, муқоисаи мавод ва хулосаҳо саҳми шахсии довталаб ба мушоҳида мерасад.

Ҳамин тавр, рисолаи диссертатсионии Каримов Қадриддин Облобердиевич дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии ақидаҳои маорифпарварии Жан Жак Руссо ва Аҳмади Дониш» барои дарёфти дараҷаи PhD, аз рӯи ихтисоси 6D020100 – фалсафа қори илмӣ-тадқиқотии анҷомёфта буда, масъалаи мубрами рӯзро таҷассум менамояд. Рисола дорои аҳамияти илмӣ-амалӣ буда, ба меъёрҳои муайянкардаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст. Бинобар ин, муҳаққиқ Каримов Қадриддин барои сазовор гаштан ба дараҷаи доктори фалсафа PhD, аз рӯи ихтисоси 6D020100 - фалсафа арзанда аст.

Доктори илмҳои фалсафа, дотсент,
муdiri кафедраи забони франсавии
ДДОТ ба номи Садриддин Айни

E-mail: sultonzoda83@mail.ru

734003, ҚТ, ш. Душанбе, хиёбони Рудақӣ, 121

ДДОТ ба номи Садриддин Айни. Тел: 938 14 86 39

 Султонзода С.А.

Имзои А.С. Султонзодаро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси
ДДОТ ба номи Садриддин Айни

Мустафозода А.

15.03.2024